DENUMIRI PENTRU „PELTIC” ÎN GRAIURILE DACOROMÂNE

MARA-IULIANA MANTA, ANDREEA-ALEXANDRA LOIZO

1. ORIGINEA ŞI RĂSPÂNDIREA TERMENILOR

1.1. Termeni care formează arii lingvistice extinse

Harta 93 din ALRR. *Sinteză* I înregistrează răspunsul la întrebarea „Cum ziceţi că este omul care vorbeşte în vârful limbii? (imit.)” din ALR. Dintre răspunsurile cartografiate pentru termenul ‘peltic’ (‘qui zézaie’), 8 formează arii lingvistice extinse.

Cel mai răspândit este termenul ***peltíc*** (< tc. *peltek*[1]), prepoderent în estul Munteniei–Dobrogei (114 puncte), dar şi în sud-estul Transilvaniei (17 puncte), în sudul Moldovei (14 puncte) şi în nord-estul Olteniei (3 puncte). Termenul este înregistrat cu variante fonetice (*peltíc'', pelitíc, piltíc, petíc, peltéc, peltít, péltic*) şi morfologice (*peltíu, pertív, peltág, pelticós, pilticós*). De asemenea, trebuie notată sintagma *vorbéşte plictíc*, posibil rezultată dintr-o contaminare cu termenul *plicticós*, care e consemnată într-un punct din Muntenia-Dobrogea, confirmând aria termenului *peltíc*. 24 de răspunsuri secundare (*peltíc, péltic, peltég, pelticós, péltit, piltíc, páltic, tilpíc*, *peltíc di límbî,* vorbéşte *pilticós*) confirmă, de asemenea, ariile largi din Muntenia–Dobrogea şi din Moldova.

Termenul ***gîńgav*** (< sl. *gongnavŭ*–DEX09, paleosl. gągnavь–DA) este înregistrat în toate ariile lingvistice ale dacoromânei cu excepţia Maramureşului (în centrul Transilvaniei–32 puncte, în Crişana–19 puncte, în Oltenia–17 puncte, în jumătatea de nord a Banatului–11 puncte, în nord-vestul Munteniei–10 puncte, şi în vestul Moldovei–2 puncte). Câmpul lexical este reprezentat de adjectivul *gîńgav*, precum şi de verbul derivat *gîngăvéşte* (*a gîngăví*), incluzând variante fonetice (*gîngáv, gîńgăv*), variante morfologice (*gîngăiéşte, gîńgăĭ, gîngălésťĕ*), un derivat regresiv (*gîng*) şi variante rezultate prin conversiune (*gîngîĭít, gîngăĭít, îngîngîĭít, îngîngînát*). Sintagmele *vorbéşte gîngáv, gîngáv dă vorbă, gîngălésťĕ vórba, gîngănéşte vórba, gîńgăne vórba, gîńgîne vórba, gîngăńéşťĕ vîrfu límbi* (< *gîńgav*), înregistrate în 5 puncte din Oltenia şi în câte un punct din Transilvania şi Muntenia–Dobrogea, confirmă aria termenului *gîńgav*. Răspunsurile secundare (*gîńgav,*

[1] Unde nu se precizează altfel, pentru etimologie a fost consultat DA/DLR.

FD, XXXIX, Bucureşti, 2020, p. 69–86

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

gîngáv, gı́ngăv, gîng, gîng, gîngă̯iálă, gîngăvę́şt'/ć'é, gîngăvít, gîngî̯ít, gı́ngav dĭ̃ vorbă, gı́ngă̯ie vórba, gı́ngăne vórba, gîngăn̆éşt'e vórba) confirmă ariile descrise mai sus prin încă 31 de puncte.

Termenul ***ĉepelę́ág*** (< rut. *šepeljavyj*) şi variante ale verbului înrudit lexical *a ĉepelí* (< cf. rut. *šepeljati*) sunt consemnate în cea mai mare parte a teritoriului dacoromânei, reprezentând termenul principal din Moldova–Bucovina (182 puncte) şi în Maramureş (8 puncte), înregistrându-se totodată şi în nordul Transilvaniei (33 puncte), în nordul şi în vestul Crişanei (16 puncte) şi în Muntenia–Dobrogea (3 puncte). Au fost cartografiate variante fonetice (*ŝepelę́şte, ŝupilę́şt'ĭ, şepelę́şte, şĕ̯ipelę́şt'ę̆, ŝeperlu̯ę́şt'/ĉĕ, şeperlę́şt'ĕ, sĕperlę́şt'ę̆, şărperĺę́şt'ĕ, ŝu̯opelę́ág, ŝupelę́ág, şepelę́ág*), variante morfologice (*ŝepălós, şepeĺós, şepeĺílă, şopeĺę̆u̯, şepelę̆*) şi variante rezultate prin conversiune (*ĉepelít, ŝupilít, ŝupilít* (adv.)*, şepelít, şărpelít, şupiĺ̆ít*), derivate (*ŝĕpeĺítór'ĭ, şepelitór'ĭ, ŝiĺípĉitór'ĭ, şopîltín*). Menţionăm posibila contaminare cu termenii *şarpe* în cazul lui *şărpelít*. Sintagmele *ŝepelít la vórbâ, ş́epeĺę́şt'ĕ vórba, şiperlę́şt'ę̆ besáda, şipirlę́şt'ę̆ vórba, şĕrpelít la límbă, şopîrlę́şt'ĕ vórba*, unele rezultate de asemenea printr-o posibilă contaminare cu termenii *„şarpe”* şi/sau *„şopârlă”*, confirmă aria discutată, fiind înregistrate în Crişana (5 puncte), Moldova-Bucovina (1 punct) şi în Transilvania (1 punct). Pentru ariile din Transilvania, Modlova–Bucovina şi Muntenia–Dobrogea, sunt consemnate, de asemenea răspunsuri secundare *(ĉepelę́ág, şepeĺę́şt'ĕ, ŝipilę́şt'ĕ*) în 13 puncte.

Termenul ***şişcáv*** (< sr. *šuškav*), precum şi derivatul *şişcăvę́şte* (*a şişcăví*), au fost înregistraţi preponderent în vestul Transilvaniei (28 puncte), în nordul Olteniei (16 puncte), în Crişana (13 puncte), dar şi în nordul Banatului (8 puncte). Au fost consemnate numeroase variante fonetice (*şişcláv, şicáv, ŝîşcáv, ş́ícav, ş́ĭ̂şcav, ş́ĭ̂şcăv, şúşcav, şúşcăv, ŝişcavę́şcĕ, şîşcăvę́şte, şuşcăvę́şte, ĺĕ ş́ĭ̂şcîĺ̆ĕ*), câteva cazuri de conversiune (*şişcăvít, şîşcăvít, şîşcovít, şişcănít*) şi un derivat (*şîşcăvílă*). Sintagmele *şişcăvę́şt'ĕ vórba, şîşcăvę́şte vórba, ş́ícă̯ie vórba,* confirmă aria termenului în Transilvania (3 puncte). 13 răspunsuri suplimenare (*ş́işcáv, şîşcáv, ş́ĭ̂şcăv, şişcăvę́şte, şîşcăvę́şć'ę́, şuşcăvę́şt'ĭ, şuşcăvít, şişcăvę́şte vórba, vorbę́şte ş́işcăvít*) confirmă ariile din Banat, Crişana şi Oltenia.

Termenii înrudiţi cu cuvântul ***limbă***, *limbút* (< lat. vulg. *linguutus*) şi *limbós* (< vezi *limbă*), formează arie în special în Muntenia–Dobrogea (91 puncte) şi în sud-estul Transilvaniei (16 puncte), fiind înregistraţi de asemenea în Banat (10 puncte), Oltenia (5 puncte) şi Moldova (1 punct). Termeni mai variaţi înrudiţi cu cuvântul *limbă*, au fost înregistraţi ca răspunsuri secundare (*limbút, ĺímbu̯ós, ĺímbărę́ţ, vorbę́şte limbút, áre limburúş*) în 23 de puncte, preponderent în Banat şi Muntenia, dar şi în Moldova şi Oltenia.

Verbul *sîsî̯ę̆şt'ĕ* (***a sîsîí*** < formaţie onomatopeică), înregistrat cu variantă fonetică (*ŝişĕ̯ę́şĉ/t'ĕ*), cu variante morfologice (*sîsălę́şt'ĭ, ŝişirę́şt'ĕ*), şi în formă de variante rezultate prin conversiune (*sîsî̯ít, sîsă̯ít*), a fost consemnat sporadic în Transilvania (8 puncte), Banat (6 puncte), Crişana (1 punct) şi Oltenia (1 punct).

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

Aria din Transilvania este confirmată prin înregistrarea în trei puncte a sintagmelor *sîsĕi̯ĕşĉ/ťĕ vórba, vóroģe sîsîi̯ít̯u* şi *sîsăi̯ĕşĉĕ vórba*. Pe de altă parte, răspunsurile secundare (*sîsăi̯ĕ, sîsăi̯ít*) confirmă aria din Banat şi Oltenia în 5 puncte.

Adjectivul ***pîtcáv*** (< nct.), înregistrat în două variante fonetice (*pîtcăv, pútcăv*), alături de o variantă morfologică a verbului derivat – *pîtcăí* (*pîtcą̆/ęvi̯ĕşćĕ*) şi câteva cazuri variante rezultate prin conversiune (*pîtcăvít, pîtcăi̯ít, pîtpăi̯ít*), sunt consemnate în Banat (11 puncte) şi într-un singur punct din Oltenia. Aria principală din Banat este confirmată prin două răspunsuri secundare (*pîtcav, pîtcăv*).

O arie largă mai formează sintagmele compuse din verbele ***a vorbi/a grăi/a băsădi*** **+ grup prepoziţional** (pentru forme înregistrate, vezi mai jos, capitolul 1.5) înregistrate în toate ariile lingvistice ale dacoromânei: Crişana (43 de puncte), Banat (38 de puncte), Oltenia (33 de puncte), Transilvania (26 de puncte), Muntenia-Dobrogea (4 puncte) şi Moldova (1 punct). În aceeaşi arie am inclus şi câteva structuri eliptice din care lipseşte verbul (*în vîrfu límbi, pe vîrfu límbi*), ocurente doar în Oltenia. Sintagme de aceşt tip au fost înregistrate şi ca răspunsuri secundare în Crişana (23 de puncte), Muntenia-Dobrogea (6 puncte) şi Oltenia (4 puncte).

1.2. Termeni care formează arii lingvistice restrânse

Dintre răspunsurile cartografiate pentru conceptul discutat, 8 formează arii lingvistice restrânse.

Termenii derivaţi din ***tont*** (< nct.) sunt înregistraţi într-o arie restrânsă din Banat (3 puncte) şi Oltenia (3 puncte). Este situaţia lui *tîntą̆/ęv* şi a variantelor fonetice *tînt, tîntáv, tîntălóg*. În aceeaşi arie s-au mai înregistrat 6 răspunsurile secundare din aceeaşi familie lexicală (*tînt, tîntáv, tîntăv, tăntalóg, tîntăvéşťĕ vórbele*) înregistrate.

Termenul *bîlbăi̯ĕşťĕ* (***a bîlbîí*** < formaţie onomatopeică), înregistrat şi într-o variantă rezultată prin conversiune (*bîlbît*), formează o arie restrânsă, în Transilvania (3 puncte), fiind consemnat şi în Crişana (1 punct) şi Oltenia (1 punct). *Bîlbît* a mai fost înregistrat şi ca răspuns secundare în trei puncte sporadice din Transilvania, Moldova şi Muntenia.

Termenul ***fonf*** (< formaţie onomatopeică), înregistrat, de asemenea, ca verb (*fõfăńĕşť/ćę̆*) şi într-o variantă rezultată prin conversiune (*fo̯nfăi̯ít, îi̯ fonfonít*), a fost consemnat în Muntenia–Dobrogea (2 puncte), Oltenia (2 puncte) şi Crişana (1 punct). Răspunsul secundar *fõfălĕşťi̯* e consemnat într-un punct din Crişana.

Termenul *cîcîi̯éşte* (***a cîcîí*** < formaţie onomatopeică) este consemnat în Transilvania (2 puncte), Muntenia–Dobrogea (1 punct) şi Maramureş (1 punct), fiind înregistrat într-un derivat (*câcăi̯it̯órĭ*), o variantă morfologică (*cîcăĺĕşťĕ*) şi o variantă rezultată prin conversiune (*cîcăi̯ít*). Sintagma *cîcăĺĕşťĕ vórba* (< *a cîcîí*) a fost, de asemenea, consemnată în Transilvania (1 punct). Considerăm posibil ca

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

răspunsul secundar *cîc*, înregistrat într-un singur punct din Muntenia, să fie un derivat regresiv din *cîcîí*.

Termenul *dîcă̯íɛ̯ŝce* (***a dicăí*** **<** nct.), cu variantele rezultate prin conversiune *dică̯íɛ̯, dîcă̯íɛ̯, ticăí* (cel din urmă rezultând posibil prin contaminare cu termenul *a ticăi*), este consemnat în trei puncte din Transilvania şi un punct din Moldova–Bucovina.

Termenul *fîlfî̯íɛ̯* (***a fîlfîí*** **<** formaţie onomatopeică), este înregistrat în patru puncte din Moldova–Bucovina. Sub forma *fîlfă̯íɛ̯* apare şi ca răspuns secundar într-un singur punct din Transilvania.

Termenul *fîsâ̯íɛ̯* (***a fîsîí*** **<** formaţie onomatopeică), cu derivatele *fîsă̯íɛ̯u̯órĭ* şi *fîsǫ́áne* (vb. ind. prez. 3 sg.), a fost înregistrat în patru puncte din sudul Banatului.

Sintagma *(i̯e)* ***cu límba prínsă*** (< a *prinde*), a fost înregistrată în cate două puncte din Banat şi Oltenia, fiind întărită prin 4 răspunsuri secundare în Banat.

1.3. Termeni care nu formează arii lingvistice

Pe lângă termenii care formează arii lingvistice, analizaţi anterior, în lista de referinţă sunt înregistrate numeroase alte cuvinte care desemnează conceptul analizat, neformând arii lingvistice:

– ***mut*** (< lat. *mutus*), cu derivatele *mutală̯u* şi *mutăv̯íél*, înregistrat în două puncte din Maramureş şi un punct din Banat;

– ***pîşcăv*** (< nct.), cu varianta fonetică *pîşcav*, consemnat în două puncte din Banat, dar şi răspuns secundar (*pîşcav, pîşcăvĭ*) în alte trei puncte tot din Banat;

– ***sit̯áv*** (< nct.), cu varianta morfologică *sitevĭ*, înregistrat în două puncte din Muntenia, ca răspuns principal, şi în alte două puncte din aceeaşi zonă ca răspuns secundar.

– *pîsă̯íɛ̯* (***a pîsîí*** **<** *pîs*), consemnat de asemenea şi în sintagma *pîsîɛ̯ pe límbă*, în câte un punct din Banat şi Oltenia (posibil tot de aici, răspunsul secundat *pîşlă̯íɛ̯*, înregistrat tot în Banat);

– ***pişcáv*** (< *pişca* < nct.), consemnat şi în sintagma *vorbéşte pişcáv*, înregistrat în două puncte din Oltenia;

– sintagmele ***îi̯ cu límba-mpeđĕcátă*** şi ***împi̯edicát la límbă*** (< *a împiedica* <lat. *impedicare*), înregistrate într-un punct din Oltenia şi un punct din Banat;

– *pîşcăléşťe* (< ***a pîcîi/a pîşcîi*** < formaţie onomatopeică), consemnat şi în sintagma *piscăléşťe vórba*, înregistrat în câte un punct din Crişana şi Oltenia;

– sintagma ***vorbéşte puşcăvĭt*** (< nct.), consemnată într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***cam límba scúrtă*** (< *scurt* < *lat.*excurtus*), înregistrat într-un singur punct din Muntenia-Dobrogea;

– sintagma ***împúnĝ/đe vórba*** (<*a împunge*), înregistrat într-un singur punct din Crişana;

– *fîşcă̯íɛ̯ŝći̯* (***a fîşcîí*** < din *fîş*), înregistrat într-un singur punct din Banat;

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

– *gîrăi̯ĕşťĕ* (***a cîrîí*** < *cîr*), înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– *holobĭ́că* (< ***holoboácă*** < nct.), înregistrat într-un singur punct din Maramureş;

– ***încurcát*** (< *a încurca* < lat. **incolicare*), înregistrat într-un singur punct din Muntenia-Dobrogea;

– sintagma ***ascuţít la vórbă*** (< *a ascuți* < nesigură, probabil din lat. **acutiare* şi **excotire*), înregistrată într-un punct din Crişana;

– ***mîţăi̯ít*** (< *a mîțîí* < *mîță* MDA2, DRAM2015), înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– sintagma ***nu pu̯áťe rúpe vóc̆a*** (< *a rupe* < lat. *rumpere*), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– *tălĭ́mp* (< ***tălĭ́mb*** <nct.), înregistrat într-un singur punct din Muntenia–Dobrogea;

– *pĭ́lpă̯ĕ* (< ***a pîlpîí*** <formație onomatopeică), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– *pîrpă̯ĕ́şťe* (< ***a pîrpîí*** < formație onomatopeică), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***îngĭ́mă vórba*** (< *a îngîna* < lat. **ingannare*), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***vorbéşťĭ ńiń̆rátu̯*** (< *a ninera*), înregistrată într-un singur punct din Crişana;

–sintagma ***vorbéşte şicănít*** (< nct.), înregistrată într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***vu̯orbi̯éşćĕ supţĭ́ri̯ĕ*** (< *subțire*), înregistrată într-un singur punct din Banat;

– ***háşcâ***, cuvânt cu etimologie necunoscută[2], înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– ***boloboťéşťĕ*** (vb. ind. prez. 3 sg.), cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Transilvania, posibil înrudit cu răspunsul secundar *bolobozăşťĕ*, înregistrat tot într-un singur punct din Transilvania;

– ***bócăcă̯i̯ĕ***, neînregistrat în dicționare, pe care îl interpretăm ca pe o formație onomatopeică din *boc*, consemnat într-un singur punct din Transilvania;

– ***dodogúş***, cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Crişana;

– ***pipili̯úg***, cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– ***sovîltóc***, cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Muntenia–Dobrogea;

[2] În dicționarele consultate am identificat mai mulți termeni care se aseamănă fonetic cu cel consemnat în hartă (de exemplu, *háscă*, *hĭ́sca*, *háşcă*), dar niciunul nu consemnează un sens apropiat de cel al defectului de vorbire.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

– ***totorǫ́scă,*** cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– ***ș̆e̯ip,*** cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Crișana.

1.4. Alți termeni din răspunsuri secundare

Pe lângă termenii consemnați deja, ca răspunsuri secundare pentru același concept au mai fost consemnați următorii:

– sintagmele ***nu pu̯áte vorbí bíne*** (< *a vorbi* < *vorbă* < cf. *dvorbă* < slavon. *dvorĭba*) și ***n-o nemeréște bíne*** (< *a nimeri* < *bg. nameria*), înregistrate în două puncte din Oltenia;

– ***balamút*** (< rus. *balamut*), înregistrat în câte un punct din Modlova și Muntenia;

– ***gîlgî̯i̯t*** (< *a gîlgîi* < formație onomatopeică), înregistrat în câte un punct din Modlova și Oltenia;

– ***cícăv*** și ***cîscáv*** (< *a cîsîi/a cîscîi* < formație onomatopeică), înregistrate în două puncte din Banat;

– sintagma ***îi̯ cu ĺímba flocǫ́ásă*** (< *flocos*), înregistrată în două puncte din Banat;

– ***păpăgál*** (< *papagal* < ngr. *παπ(π)αγάλ(λ)ος*, it. *pappagallo*, ger. *Papagei*), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***păléște vórba*** și ***vorbéște pălíș*** (< *a păli*), înregistrată în două puncte din Oltenia;

– adverbul ***păsărę́ș̆ți̯*** (< *păsăreşte* < *pasăre* < lat. *passer*), înregistrat într-un punct din Crișana;

– ***sîcă̯i̯t*** (< *a sîcîi* <*sîc* < tc. *sik*), înregistrat într-un singur punct din Banat;

– sintagma ***nu pu̯áte vorbí bíne***, înregistrată într-un punct din Oltenia;

– sintagma ***píșcură vórba*** (< *a pișcura*), înregistrată într-un punct din Oltenia;

– sintagma ***n-o nemeréște bíne*** (< *a nimeri*), înregistrată într-un punct din Oltenia.

1.5. Sintagmele expresive

Observăm, din cele prezentate în subcapitolele anterioare, că, printre răspunsurile consemnate pentru conceptul de „peltic”, se numără și numeroase sintagme, unele dintre acestea prezentând și o răspândire semnificativă. Subcapitolul clasifică sintagmele după structura lor în următoarele categorii:

a. **verb + *„vorba/besada”*** (I: *gîngălę́ș̆ți̯ vórba*, *gîngănéște vórba, gínga̯ne vórba, gíngîne vórba, ș̆epeĺę́ș̆ți̯ vórba*, *șipirlę́ș̆ți̯ vórba, șopîrlę́ș̆ți̯ vórba, șiperlę́ș̆ți̯ besáda, șișcăvę́ș̆ți̯ vórba, șíșcă̯i̯ vórba, sîsă̯i̯ę́ș̆cĕ vórba, șîșĕ̯i̯ę́ș̆ĉ/ți̯ vórba, cîcăĺę́ș̆ți̯ vórba, împúnĝ/dĕ vórba, îngínă vórba, piscălę́ș̆ți̯ vórba, nu pu̯áți̯e rúpe vóc̣a*; II: *gínga̯i̯e vórba, gínga̯ne vórba, gîngăńéșți̯e vórba, píșcură vórba, păléște vórba*);

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

b. **adjectiv + *„de/la vorbă”*** (I: *gîngáv dă vorbă, sîepelít la vórbâ, ascuțít la vórbă*; II: *gîngav dĕ vorbă*);
c. ***„a vorbi”* + adverb** (I: *vorbéşte plictíc, vorbéşte gîngáv, vóroge sîsîi̯ít̂ u̯, vorbéşte pişcáv, vorbéșțĭ ńiń̆rát̂ u̯, vorbéşte şicănít, vu̯orbi̯éşćĕ supțîr̂i̯ĕ, vorbéşte puşcăvít*; II: *vorbéşte limbút, vorbéşte pălíș, vorbéşte pilticós, vorbéşte șişcăvít*);
d. **verb + *„în/din/pe vârful/sfârcul limbii”*** (I: *vorbéşte în vîrfu límbi, vorbéşte cam în̡_vîrfu l'ímbi, vorovéșțĕ-n̡_vîrvu líndi, vóroďe în̡_vîrvu límbi, vorbésc în vîrfu l'ímbi* (1 sg.), *vorbi̯á în̡_vîrfu límbi* (imperf.), *vóroge în̡_vîrvu la límbă, vorbéșcĕ d'în vîrvu l'ímbi̯, vorovéșțĕ d'im_vîrvu límzî, voroď'ésc d'i_vîrvu límzî* (1 sg.), *vorbéşte pe vîrvu límbi, vorbé pă vîrvu límbd'i, vorbéşte în sfîrcu límbi, vorbéșțe în sfîrcu l'ímbi, grăi̯éşte în vîrfu límbi, grăi̯e d'în̡_vîrvu límbd'i, băsădéșțĕ d'i_vîrvu límbd'i, gîngăńéșțĕ_vîrfu límbi, în vîrfu límbi, pe vîrfu l'ímbi*; II: *vorbéşte în vîrfu límbi, vorbéșțĕ dî_vîrvu límbi, vorbéştĕ_n vîrfu límbi, vorgéşti-n̡_sfîrcu língi vu̯orbi̯éşćĕ cu vîrfu límbi, în̡_vîrfu límbi*) – în majoritatea cazurilor, verbul în sine nu exprimă un defect de vorbire, acesta fiind identificat exclusiv prin sintagma alăturată, prezentând importantă varietate sintactică prin schimbarea prepoziției.
e. **verb + *„pe/în limbă”*** (I: *vorbéşte pe limbă, vorvéșcĕ pă l'ímbă, vorovéşte pe límbă, vorovăs_ pă límbă* (1 sg.), *vorovéșțĕ-n límbă, băsădéșțĭ pă límbă, pîsîi̯ĕ pe l'ĭ́mbă*; II: *vorbéșće pe l'ímbă,vorbi̯éșćĕ pî_límbă, vorbéșćĕ pă l'ímbă, vorbi̯éșćĕ-n límbă*);
f. **verb + *„(cu limba) între/printre dinți”*** (I: *vorbéşte cu límba între dínț, vorbi̯éșćĕ cu l'ímba-ntră ginț, vorbéșțĕ pîntră d'ințĭ, vorovéșțe pîntre d'ințĭ, vorbi̯éșćĕ-ntră ginț, băsădéșțĕ pîntre d'ințĭ*; II: *vorbéșțĕ pîntră d'ințĭ, vorbéșćĕ pîntre ginț*);
g. **verb + *„cu limba prinsă/împiedicată/flocoasă”*** (I: *i̯e cu límba prínsă, îi̯ cu l'ímba-mpeďĕcátă, cam límba scúrtă*; II: *îi̯ cu límba prínsă, îi̯ cu l'ímba flocọásă*);
h. **verb + *„pe nas”*** (I: *vorvéșțĭ pă nas̆ u̯*);
i. **adjectiv + *„de/la limbă”*** (I: *şĕrpelít la límbă, împi̯edicát la límbă*; II: *peltíc di límbî*);
j. **verb la forma negativă + *„bine”*** (II: *n-o nemerésțe bíne, nu pu̯áte vorbí bíne*);
k. ***„a avea”* + substantiv** (II: *áre limburúș*);

După cum se poate observa, sintagmele înregistrate prezintă deosebită varietate lexicală (ex. ***vorbéşte** în vîrfu límbi – **grăi̯éşte** în vîrfu límbi*), fonetică (ex. *vorbéşte*

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

cu límba íntre ***dínț*** *– vorbi̯éșće cu l'ímba-ntră* ***ginț***), morfologică (ex. ***gîngănéște*** *vórba –* ***gínga̯ne*** *vórba*), sintactică (ex. *vorbéște* ***în vínfu límbi*** *– vóroge* ***în̯_vínvu la límbă***) și stilistică (ex. *îi̯ cu límba* ***prínsă*** *– îi̯ cu l'ímba* ***floco̯ásă***). Mai trebuie precizat că, în majoritatea cazurilor, defectul de vorbire este exprimat fie prin verb, fie prin determinant, exprimarea acestuia prin ambele componente fiind rară (ex. *pínsîi̯ pe l'ímbă – gîngănéșt'ĕ̯_vínfu límbi*).

1.6. Concluzii

Descrierea din subcapitolele anterioare evidențiază o mare bogăție lexicală pentru denumirea conceptului de „peltic" în toate ariile dacoromânei. În continuare, se prezintă situația pe fiecare regiune a dacoromânei, începând cu aria care prezintă cea mai mare bogăție lexicală. Termenii din fiecare arie sunt prezentați în ordine descrescătoare a numărului de puncte în care au fost înregistrați ca prim răspuns. Trebuie precizat că termenii discutați sunt clasificați după câmpul lexical, conform prezentării din subcapitolele anterioare; așadar unde se menționează , de exemplu, ***gínga̯v***, se înțelege oricare dintre termenii care aparțin câmpului lexical al lui ***gínga̯v***, împreună cu toate variantele, derivatele și sintagmele lor, după cum au fost prezentate în paragraful aferent din subcapitolul 1.1.

1. Oltenia (21 de termeni): i. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi"*** **+ grup prepozițional** (33 de puncte), ii. ***gínga̯v*** (22 de puncte), iii. ***șișcáv*** (16 puncte), iv. termeni înrudiți cu ***límbă*** (5 puncte), v. ***peltíc*** (3 puncte), vi. ***tont*** (3 puncte), vii. ***fonf*** (2 puncte), viii. ***cu límba prínsă*** (2 puncte), ix. ***pîtcáv*** (1 punct), x. ***a sîsîí*** (1 punct), xi. ***pișcáv*** (1 punct), xii. ***a pîsîí*** (1 punct), xiii. ***a bîlbîí*** (1 punct), xiv. ***a pîcîi/a pîșcîi*** (1 punct), xv. ***a cîrîí*** (1 punct), xvi. ***a pîlpîí*** (1 punct), xvii. ***a pîrpîí*** (1 punct), xviii. ***vorbéște pușcăvít*** (1 punct), xix. ***nu pu̯áťe rúpe vóc̯a*** (1 punct), xx. ***îngínă vórba*** (1 punct), xxi. ***vorbéște șicănít*** (1 punct);
2. Transilvania (17 termeni): i. ***cepelu̯ág*** (34 de puncte), ii. ***gínga̯v*** (33 de puncte), iii. ***șișcáv*** (31 de puncte), iv. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi"*** **+ grup prepozițional** (26 de puncte), v. ***peltíc*** (17 puncte), vi. termeni înrudiți cu ***límbă*** (16 puncte), vii. ***a sîsîí*** (12 puncte), viii. ***a bîlbîí*** (1 punct), ix. ***a cîcîí*** (3 puncte), x. ***a dicăí*** (3 puncte), xi. ***boloboťéșťĕ*** (1 punct), xii. ***a cîrîí*** (1 punct) xiii. ***bócăcăi̯ĕ*** (1 punct), xiv. ***pipilu̯ág*** (1 punct), xv. ***totoróscă*** (1 punct), xvi. ***háșcâ*** (1 punct), xvii. ***mîțăi̯ít*** (1 punct);
3. Banat (14 termeni): i. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi"*** **+ grup prepozițional** (38 de puncte), ii. ***gínga̯v*** (11 puncte), iii. ***pîtcáv*** (11 puncte), iv. termeni înrudiți cu ***límbă*** (10 puncte), v. ***șișcáv*** (8 puncte), vi. ***a sîsîí*** (6 puncte), vii. ***a fisîí*** (4 puncte), viii. ***tont*** (3 puncte), ix. ***pínșcăv*** (2 puncte), x. ***cu límba prínsă*** (2 puncte), xi. ***mut*** (1 punct), xii. ***a pîsîí*** (1 punct), xiii. ***a fișcîí*** (1 punct), xiv. ***vu̯orbi̯éșćĕ supțínu̯ĕ*** (1 punct);

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

4. Crişana (13 termeni): i. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepoziţional** (43 de puncte), ii. ***ĉepelę́g*** (21 de puncte), iii. ***gű́ngav*** (19 puncte), iv. ***şişcáv*** (13 puncte), v. ***fonf*** (1 punct), vi. ***a sîsî́*** (1 punct), vii. ***a bîlbî́*** (1 punct), viii. ***a pîcîi/a pîşcîi*** (1 punct), ix. ***împúnĝ/ďĕ vórba*** (1 punct), x. ***ascuţắ la vórbă*** (1 punct) – exclusiv în Crişana, xi. ***dodogúş*** (1 punct), xii. ***şę́p*** (1 punct), xiii. ***vorbę́şţî́ ńiń ę́rát!*** (1 punct);
5. Muntenia–Dobrogea (12 termeni): i. ***peltíc*** (115 puncte), ii. termeni înrudiţi cu ***límbă*** (91 de puncte), iii. ***gű́ngav*** (11 puncte), iv. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepoziţional** (4 puncte), v. ***ĉepelę́g*** (3 puncte), vi. ***fonf*** (3 puncte), vii. ***sitę́v*** (2 puncte), viii. ***a cîcî́*** (1 punct), ix. ***sovîltóc*** (1 punct), x. ***tălű́mb*** (1 punct), xi. ***încurcát*** (1 punct), xii. ***cam límba scúrtă*** (1 puncte);
6. Moldova–Bucovina (7 termeni): i. ***ĉepelę́g*** (183 puncte), ii. ***peltíc*** (14 puncte), iii. ***a fîlfî́*** (4 puncte), iv. ***gű́ngav*** (2 puncte), v. termeni înrudiţi cu ***límbă*** (1 punct), vi. ***a dicăí*** (1 punct), vii. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepoziţional** (1 punct);
7. Maramureş (4 termeni): i. ***ĉepelę́g*** (8 puncte), ii. ***mut*** (2 puncte), iii. ***a cîcî́*** (1 punct), iv. ***holoboácă*** (1 punct).

2. ANALIZA ONOMASIOLOGICĂ ŞI SEMANTICĂ

Abordarea onomasiologică a vizează mai multe aspecte: procedeele nominative şi mecanismului psihic de creare a termenilor, principii motivaţionale, relaţia dintre denumire, motivaţie şi procesul cognitiv. Din punct de vedere semantic, stabilim mai multe serii sinonimice formate de aceşti termeni dialectali.

2.1. În privinţa procedeelor nominative şi a mecanismului de crearea a lexemelor care desemnează noţiunea de „peltic”, identificăm următoarele aspecte: cuvinte simple / primare, cuvinte derivate, cuvinte compuse, sintagme, denumiri-explicaţie / denumiri-judecăţi). După cum se observă în **tabelul 1**, aceste procedee au o pondere aproximativ egală în procesul denominării.

2.2. În graiurile dacoromâne, câmpul onomasiologic al termenilor referitori la **peltic** cuprinde o serie bogată de termeni denominativi. Aceste variante diatopice se deosebesc între ele prin diverse motiveme: dacă motivemul comun este „defectul de vorbire”, diferenţele care apar se referă la sunetul/sunetele care sunt pronunţate defectuos sau cu dificultate, la locul de articulare, la tonalitatea sunetului/sunetelor, la repetarea unor silabe, la vorbitul fără coerenţă şi chiar la lipsa capacităţii de articulare a sunetelor.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

Distingem, astfel, următoarele categorii de principii motivaționale:

- rostitul defectuos al anumitor sunete (de exemplu: ş ca s/ j ca z/ ț ca θ):
  - **peltíc, ĉepelít, cepeleág, şişcáv, limbút/limbós, fîsîi̯ít, pîtcăv, sîsîi̯e̯ş'ĕ, pîsăi̯ít, písîi̯ĕ pe l'ĭmbă, vorvéşt'ĭ pă nasu̯**,
- vorbitul greu şi împiedicat, repetând silabele:
  - **gîngáv, şişcáv, limbút/limbós, pîtcăv, tont, tontológ, bîlbîít, cîcîi̯éşte, îngînă vórba**
- vorbitul cu dificultate, fără repetarea silabelor
  - **fonf**, **vorbéşte puşcăvít** (= stricat), **pişcáv**
- vorbitul neclar
  - **încurcát, împúnĝ/d'ĕ vórba, boloboťéş'ĕ, fîsâi̯ít, fîlfîi̯ít, dicăi̯ít, dîcăi̯éşĉe, u̯om împi̯edicát la límbă**
- vorbitul mult şi fără rost:
  - **limbút/limbós, holobícă**
- vorbitul fără coerență:
  - **tălímp**
- vorbitul cu tonalitate înaltă:
  - **ascuțít la vórbă, gîrăi̯éş'ĕ, vu̯orbi̯éşćĕ supțíri̯ĕ**
- vorbitul nearmonios:
  - **bócăcăi̯ĕ**
- vorbitul răguşit:
  - **sitę́áv**
- vorbitul afectat:
  - **mîțăi̯ít**, **vorbéş'ĭ ńiń̯ĕrátu̯**
- lipsa capacității de a rosti cuvintele:
  - **mut, mutală̆u̯**, **mutăvi̯él, nu pu̯áťe rúpe vóĉe̯a**
- motivație transparentă, prin sonoritate, la cuvintele de origine onomatopeică:
  - **fîlfîi̯ít, fîsâi̯ít, pîsăi̯ít, bócăcăi̯ĕ, boloboťéş'ĕ, gîrăi̯éş'ĕ**
- motivație transparentă (locul de articulare şi tonalitatea) pentru sintagmele alcătuite din verbe (**a vorbi, a vorovi, a băsădi, a grăi, a gângăni, a fi**): [verb] + **pe límbă, în límbă, în vírfu límbi, pe vírfu límbi, d''in vîrvu l'ímbii̯, în sfírcu l'ímbi, cu l'ímba flocu̯ásă**, **cu límba prínsă; cu l'ímba-ntră ginț, pîntră d''inț, întră ginț; ńiń̯ĕrátu̯, şicánít, pă nasu̯, supțíri̯ĕ, limbút, pălíş, pilticós, şişcăvít**.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

2.3. Metoda de analiză pe care o propunem pentru **relația dintre denumire, motivație şi procesul cognitiv** are la bază grila bidimensională a lui P. Kock[3], care corelează procedeele nominative (identitate formală, sufixare, derivare regresivă, derivare sintagmatică, conversiune, contaminație, etimologie populară), cu relațiile asociative/cognitive (identitate conceptuală, similitudine metaforică, subordonare taxonomică, supraordonare taxonomică, similitudine cotaxonomică, contiguitate conceptuală). Din perspectivă cognitivă, materialul analizat relevă următoarele relații asociative pentru verbalizarea conceptului: identitate formală şi conceptuală, contiguitate conceptuală şi neconceptuală, similitudine metaforică (vezi **tabel 2**).

2.4. Analiza semantică

Comparand definițiile din dicționare ale termenilor analizați, identificăm următoarele serii sinonimice:

- Cuvinte identice din punct de vedere semantic şi stilistic:
  peltíc–ĉepelít, cepeleág, şişcáv, limbút/limbós, fîsîi̯ít, pî́tcăv;
- Cuvinte identice din punct de vedere semantic şi deosebite prin nuanțe stilistice:
  peltíc–**fîlfîi̯ít** (= care rosteşte sunetele/cuvintele neclar, din cauza lipsei dinților);
- Cuvinte care se deosebesc prin nuanțe semantice:
  peltíc–cepeleág (= sâsâit), **şişcáv** (= sâsâit), **limbút/limbós** (= gângav şi bâlbâit)**, pî́tcăv** (= bâlbâit)**, tont** (= gângav şi bâlbâit), **bâlbâit, cîcăi̯ít** (= bâlbâit), **dicăi̯ít** (= bolborosit), **tălî́mp** (= care vorbeşte greoi);
- Cuvinte care se deosebesc prin nuanțe semantice şi stilistice:
  peltíc–**gîngáv** (= care vorbeşte pe nas), **limbút/limbós** (= guraliv, flecar), **pî́tcăv** (= care vorbeşte pe nas**)**, **tont** (= care vorbeşte pe nas, fonfăit**), fonf, sitẹ́áv** (= răguşit**), gîrăi̯ẹ́şťě** [vb.] **(=** care vorbeşte cu un ton ascuțit şi strident, care trădează ostilitate), **mîțăi̯ít (**care vorbeşte plângăreț, miorlăit), **vorbẹ́şťį́ ńińě́rátu̯** (afectat, fandosit, sclifosit), **vorvẹ́şťį́ pă nasu̯**, **vu̯orbi̯ẹ́şćě supțî́ri̯ě, holobî́că** (= guralivă**), fîcîi̯ít** (= care vorbeşte fluierând printre dinți), **mutălắu** (= care vorbeşte puțin), **mut**.

La nivel dialectal, diferențele semantice dispar prin diverse tipuri de analogii şi contingențe observate de comunitatea lingvistică: termenii desemnează „defectul de vorbire”, fără diferențe legate de cauză sau de modul de articulare: **peltíc** față de **fîlfîi̯ít** (= care rosteşte sunetele/cuvintele neclar, din cauza lipsei dinților) sau **limbút** şi **mut**.

[3] KOCH, P. 2000b. « Pour une approche cognitive du changement sémantique lexical: aspect sémasiologique ». Société de linguistique de Paris 2000, 75–95, *apud* Popovschi 2018: 209.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

2.5. Formulăm câteva concluzii ale acestui subcapitol:

- Cuvintele, sintagmele şi sensurile noi apar pe două căi principale: derivarea morfematică (prefixare, sufixare şi lexicalizare – sintagmele denominative) şi derivarea semantică.
- Sub aspectul formei interne, cuvintele şi sintagmele au motivaţie transparentă, de natură diferită. Astfel, termenii denominativi prin care este desemnat „defectul de vorbire” se deosebesc prin diverse semne motivaţionale (motiveme): sunetul pronunţat defectuos, tempoul, volumul, incapacitatea de a articula sunetele etc.
- Sintagmele (**a vorbi**/**a vorovi/a băsădi**/ **a grăi** + un determinat) confirmă tendinţa de suprapunere semantică a termenilor utilizaţi pentru desemnarea defectului de vorbire, indiferent de cauză şi de manifestarea lui concretă: **vorbéşte / vorovéşt″ĕ pe límbă, ~ în vírfu límbi, ~ în sfírcu l″ímbi** ; **~ cu l″ímba-ntră ginţ**; **~ píntră d″inţ**.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

câmp lexical (dicționar)	cuvinte simple (primare)	variante fonetice	derivate	schimbare sufix/ prefixare	conversiune	sintagme
peltíc	peltíc	peltícu̯ pelitíc piltíc petíc peltéc peltít péltic		peltíu̯ pertív (+fon) peltc̦ág pelticós pilticós (+fon)	peltíc (adv.)	vorbéște plictíc (+cont)
gín̂gav + a gîngăví	gín̂gav gîngăvéște	gîngáv gín̂găv	gîng	gîngăi̯éște gín̂găl̆ĕ gîngăléșt᾽ĕ	gîngîi̯lít (+morf) gîngăi̯ít (+morf) îngîngîi̯lít (+fon, morf) îngîngînát (+fon, morf)	vorbéște gîngáv gîngáv dă vorbă gîngăléșt᾽ĕ vórba gîngănéște vórba gín̂găne vórba gín̂gîne vórba gîngăñéșt᾽ĕ_vír̂fu límbi
cepeleág + a cepelí	ĉepelc̦ág	ŝepeléște ŝupiléșt᾽i̯ șepeléște șĕi̯peléșt᾽ĕ̯ ŝeperlui̯éșt᾽/ĉĕ (+cont) șeperléșt᾽ĕ (+cont) sĕperléșt᾽ĕ̯ (+cont) șărperĺéșt᾽ĕ (+cont) ŝu̯opelc̦ág ŝupeli̯ág șepelc̦ág	ŝĕpeĺitór¦ (+fon) șepelitór¦ (+fon) ŝiĺipĉitór¦ (+fon) șopîltív (+fon)	ŝepălós (+fon) șepeĺós (+fon) șepeĺílă (+fon) șopeĺéu̯ (+fon) șepelé (+fon)	ĉepelít ŝupilít (+fon) ŝupilít (adv.) (+fon) șepelít (+fon) șărpelít (+fon, cont) șupiĺ᾽ít (+fon)	

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

câmp lexical (dicționar)	cuvinte simple (primare)	variante fonetice	derivate	schimbare sufix/ prefixare	conversiune	sintagme
șișcáv + a șișcăví	șișcáv șișcăvéște	șișcláv șicáv șîșcáv șíșcav șĭ́șcav șĭ́șcăv șúșcav șúșcăv îșcavéșcĕ șîșcăvéște șușcăvéște l'ĕ șĭ́șcîl̮ĕ	șîșcăvílă (+fon)		șișcăvít șîșcăvít (+fon) șîșcovít (+fon) șișcănít (+fon)	șișcăvéșt'ĕ vórba șîșcăvéște vórba șíșcăl̮ĕ vórba
limbút + limbós	limbút limbós					
sîsîí	sîsîl̮ĕ́șt'ĕ			sîsăléșt'ĭ (+fon) îsîsiréșt'ĕ (+fon)	sîsîl̮ít sîsăl̮ít (+fon)	îsîsĕl̮éșc/t'ĕ vórba vóroǵe sîsîl̮ít̪u̪ sîsăl̮éșcĕ vórba
pîtcáv + pîtcăí		pĭ́tcăv pútcăv		pîtcă̮/ęvl̮éșćĕ	pîtcăvít (+morf) pîtcăl̮ít pîtpăl̮ít (+fon)	
tont	tĭ́ntă̮/ęv	tînt tîntáv tîntălóg				
a bîlbîí		bîlbăl̮éșt'ĕ			bîlbîít	
fonf + a fonfăí	fonf			fõfăńĕ̮șt'/ćę̆	fom̥făl̮ít fonfonít (+fon, morf)	
a cîcîí	cîcîl̮éște		câcăl̮it̪u̪órl̮ (+fon)	cîcălĕ̮șt'ĕ (+morf)	cîcăl̮éșt'ĕ vórba (+fon)	cîcăl̮éșt'ĕ vórba

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

câmp lexical (dicționar)	cuvinte simple (primare)	variante fonetice	derivate	schimbare sufix/ prefixare	conversiune	sintagme
a vorbí/a grăí/a băsădí + grup prepozițional						vorbéște în vârfu límbi vorbéște cam în_ vârfu lʼímbi vorovéșťĕ-n_ vírvu línďi vóroďe în_ vírvu límbi vorbésc în vârfu lʼímbi (1 sg.) vorbeá în_ vârfu límbi (imperf.) vóroge în_ vírvu la límbă vorbéșĉĕ dʺin vârvu lʼímbi vorovéșťĕ dʺim _vârvu límzî vorodʺésc dʺi _vírvu límzî (1 sg.) vorbéște pe vírvu límbi vorbé pă vírvu límbdʺi vorbéște în sfîrcu límbi vorbéșťe în sfîrcu lʼímbi grăíéște în vârfu límbi grăíé dʺin_ vírvu límbdʺi băsădéșťĕ dʺî _vírvu límbdʺi vorbéște pe limbă vorvéșĉĕ pă lʼímbă vorovéște pe límbă vorovéșťĕ-n límbă băsădéșťi pă límbă vorbéște cu límba íntre dínț vorbíéșćĕ cu lʼímba-ntră ginț vorbéșťĕ pîntră dʺinț vorovéșťe pîntre dʺinț vorbíéșćĕ-ntră ginț băsădéșťĕ pîntre dʺinț vorvéșťi pă nasu

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

Concept-țintă	„peltic”										
Forma-țintă	**peltíc** cu derivate și sintagme	**gíngav** cu derivate și sintagme	**cepeleág** cu derivate și sintagme	**șișcáv** cu derivate și sintagme	**– limbút – limbós**	**a sîsîí** și sintagme	**pîtcăv** cu derivate și sintagme	**tînt, tîntáv, tîntălóg (tont)**	**a bîlbîí** cu derivate și sintagme	**fonf** cu derivate	**a cîcăí** cu derivate și sintagme
Procedeul	Împrumut și derivare sintagmatică	Împrumut și derivare sintagmatică	Împrumut și derivare sintagmatică	Analogie și derivare sintagmatică	Continuare	Derivare sintagmatică și etimologie populară	Derivare sintagmatică	Derivare semantică	Derivare semantică	Derivare semantică	Derivare sintagmatică și semantică
Relația asociativă	Identitate formală și conceptuală	Contiguitate conceptuală și similitudine metaforică	Identitate conceptuală	Identitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate neconceptuală și similitudine metaforică	Identitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate neconceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate neconceptuală și similitudine metaforică	Similitudine metaforică
Forma-sursă	tc. **peltek**	paleosl. **gągnavъ**	rut. **šepeljavyj**	scr. **šuškav**	– lat. **linguutus – < limbă**	formație onomatopeică	Et. nec.	**tont** et. nec (cf. it., sp., port. **tonto)**	formație onomatopeică	formație onomatopeică	formație onomatopeică

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

Concept-sursă	care rosteşte defectuos anumite consoane	care vorbeşte greu, nedesluşit şi împiedicat, repetând silabele; gângăvit, bâlbâit	peltic	peltic, sâsâit	– care vorbeşte mult (şi fără rost); care nu poate vorbi bine – locvace, elocvent	1. (Mai ales d. gâşte, şerpi) a scoate un sunet asemănător unui „s” prelungit. 2. (d. oameni) a vorbi defectuos pronunţând „s” în loc de „ş” sau deformând unele sunete; a vorbi peltic.	peltic; bâlbâit	(reg.) bâlbâit	a pronunța nedesluşit sunetele sau cuvintele, repetându-le şi împiedicându-se în rostirea lor, din cauza unui defect natural, a emoției sau a enervării; a gângăvi	care pronunță nazal; cu aere pretenționa-se de distincție (imitând pronunția franțuzească)	„bâlbâit”

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)

BIBLIOGRAFIE

ALRR. *Sinteză*, I, *Atlasul linguistic român pe regiuni. Sinteză*, volumul I, coordinator: *Nicolae Saramandu*, autori: Dana-Mihaela Zamfir, Verginica Barbu Mititelu, Carmen Radu, Irimia Floarea, Mihaela Morcov, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.

Bucă, Marin, Ivan Evseev, *Probleme de semasiologie*, Timişoara, Editura Facla, 1976, p. 133–134.

Koch, P. *Pour une approche cognitive du changement sémantique lexical: aspect sémasiologique*. Société de linguistique de Paris 2000, 75–95, apud Popovschi 2018: 209.

Marian Rodica, *Analogia semasiologică. Unele consecinţe ale împrumutului în relaţia limbă-mentalitate. Bogăţia semantică a cuvântului* ***lume***, în „Dacoromania", serie nouă XXI, nr. 1, 2016, Cluj-Napoca, p. 60–67.

Moroianu Cristian, *Motivarea internă a relaţiilor semantice. Antonimia analizabilă*, în vol. *Variaţia lingvistică: probleme actuale.* II. *Pragmatică şi stilistică. Lexic, semantică, terminologii*, editori: Rodica Zafiu şi Claudia Ene, Editura Universităţii din Bucureşti, 2015, p. 255–268.

Moroianu Cristian, *Motivarea internă a relaţiilor semantice. Sinonimia analizabilă*, în vol. *Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze*. I. *Gramatică. Lexic, semantică şi terminologii*. *Istoria limbii şi filologie*. „Actele celui de-al 9-lea Colocviu al Catedrei de limba română", Bucureşti, 4–5 decembrie 2009. Editori: Rodica Zafiu, Adina Dragomirescu, Alexandru Nicolae, Editura Universităţii din Bucureşti, 2010, p. 273–283.

Pavel Vasile , *Sintagmele denominative şi cartografierea lor*, în *Studia linguistica et philologica. Omagiu Profesorului Nicolae Saramandu la 70 de ani*, Editura Universităţii din Bucureşti, 2011, p. 673–679.

Pavel Vasile, *Cercetări de onomasiologie în perspectiva geografiei lingvistice*, în „Fonetică şi dialectologie", XII, 1993, p. 133–142.

Popovschi Liliana, *Particularităţi onomasiologice la terminologiei corpului omenesc (pe baza atlaselor lingvistice româneşti)*, Chişinău, Institutul de Filologie al AŞM, 2018.

NAMES FOR "PELTIC" IN DACO-ROMANIAN

ABSTRACT

The description in the previous subchapters highlights a great lexical richness for the name of the concept of "peltic" in all areas of Daco-Romanian. Next, the situation on each region of Daco-Romanian is presented, starting with the area that presents the greatest lexical richness. In the Daco-Romanian dialects, the onomasiological field of the terms referring to the peltic includes a rich series of denominative terms. These diatopic variants differ from each other by various motives: if the common motif is "speech defect", the differences that occur refer to the sound / sounds that are pronounced incorrectly or with difficulty, to the place of articulation, to the tone of the sound / sounds, to repetition of syllables, inconsistent speech and even lack of ability to articulate sounds.

Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti",
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13
maraimanta@gmail.com
louizou@gmail.com

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:41 UTC)